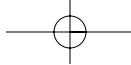

Gdy pracujesz, mieszkasz i przemieszczasz się
na obszarze Unii Europejskiej. Twoje prawa i obowiązki.

Świadczenia społeczne w UE w pigułce. Zasady opłacania składek

Broszura ma charakter popularny, a zawarte w niej informacje omawiają podstawowe zasady, prawa i obowiązki obywateli Unii Europejskiej związane z koordynacją przepisów o pracy, ubezpieczeniu i świadczeniach socjalnych. Gdyby okazało się, że nie odpowiada ona na wszystkie nurtujące Państwa pytania, prosimy skorzystać ze strony internetowej:

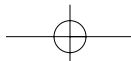
http://www.mps.gov.pl/_koordynacja.php

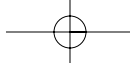
oraz skontaktować się z odpowiednią instytucją właściwą, łącznikową lub władzą właściwą.

Świadczenia społeczne w UE w pigułce. Zasady opłacania składek

W serii wydawniczej poświęconej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w UE ukazały się następujące broszury:

- Świadczenia społeczne w UE w pigułce. Zasady opłacania składek
- Jak dostać emeryturę i rentę w UE
- Krótki przewodnik po przepisach i instytucjach w UE
- W którym kraju UE jesteś ubezpieczony
- Świadczenia z tytułu choroby i macierzyństwa w UE
- Świadczenia rodzinne w UE
- Praca i zasiłki dla bezrobotnych w UE

S P I S T R E Ś C I

I. Dlaczego warto przeczytać ten poradnik?	6
II. Zasady opłacania składek ubezpieczeniowych	7
1. Jakie przepisy gwarantują twoje prawa w Unii Europejskiej?	7
2. Zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego	10
3. Jak to jest w Polsce?	12
4. Jak to jest w Unii Europejskiej?	20
Jeśli pracujesz jednocześnie na terenie dwóch lub więcej państw UE	22
Jeśli pracujesz i prowadzisz działalność gospodarczą za granicą	24
Podleganie ubezpieczeniu dwóch państw	25
III. Świadczenia w pigułce	30
1. Emerytura, renta inwalidzka, renta rodzinna, zasiłek pogrzebowy	30
2. Świadczenia w razie choroby lub macierzyństwa	35
3. Poszukiwanie pracy i bezrobocie	39
4. Świadczenia rodzinne	42
5. Opieka medyczna	45
IV. Spis potrzebnych instytucji	48

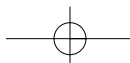

Publikacja sfinansowana z Funduszu PHARE,
projekt 2002/000-580-02-04
„Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego”
realizowany przez Ministerstwo Polityki Społecznej

Publikacja ma charakter popularny, nie wyczerpuje zagadnień
uregulowanych w rozporządzeniach wspólnotowych
dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Warszawa 2005
Wydawca: Ministerstwo Polityki Społecznej
Opracowanie treści: Profile Sp. z o.o.

ISBN 83-60259-03-8

I. Dlaczego warto przeczytać ten poradnik?

Polska jest dziś pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej. Możemy swobodnie podróżować po wszystkich unijnych krajach, osiedlać się, studiować. W części krajów już teraz, w innych za kilka lat Polacy będą mogli pracować bez ograniczeń. Wszędzie jesteśmy traktowani tak samo jak pozostali obywatele Unii – mamy prawo do ochrony pracowniczey, emerytur i rent, świadczeń rodzinnych i chorobowych czy do opieki lekarskiej.

Choć każde państwo UE ma własne, odrębne przepisy, jednak po to, by swobodnie podróżujący i osiedlający się mieszkańcy Unii – mieli takie same prawa pracownicze, emerytalne i związane z pomocą socjalną państwa, wprowadzono koordynację systemów zabezpieczenia społecznego, czyli jednakowe dla wszystkich krajów nadrzędne zasady. Dzięki temu osoby pracujące w różnych krajach UE podlegają takim samym obowiązkom i korzystają z takich samych praw.

Jednym z twoich podstawowych obowiązków w każdym kraju UE, jeśli pracujesz lub prowadzisz firmę, jest opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Jeżeli twój pracodawca lub ty sam nie dopełnisz tego obowiązku, nie będziesz mógł się starać o emeryturę, rentę, świadczenia chorobowe, zasiłek dla bezrobotnych czy korzystać z opieki medycznej.

W pierwszej części poradnika pokażemy, jakie zasady ubezpieczenia obowiązują w Polsce. Pokażemy, jakie są zasady opłacania składek, gdy pracujesz w jednym lub kilku krajach UE, w zależności od tego, czy jesteś pracownikiem, czy prowadzisz działalność gospodarczą.

W drugiej części zaprezentujemy „w pigułce” przegląd wszystkich świadczeń, do jakich masz prawo, gdy sumiennie przestrzegasz opłacania składek.

II. Zasady opłacania składek ubezpieczeniowych

1. Jakie przepisy gwarantują twoje prawa w Unii Europejskiej?

Zasady, które decydują o tym, z którego kraju dostaniemy świadczenia z zabezpieczenia społecznego, zapisane są w dwóch najważniejszych aktach prawnych:

Rozporządzeniu Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego w stosunku do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. WE Nr L 149 z dnia 5 lipca 1971 r. z późn. zm.)

Rozporządzeniu Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania Rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego w stosunku do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. WE Nr L 74 z dnia 27 marca 1972 r. z późn. zm.)

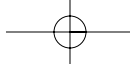
Rozporządzenia obowiązują:

- w państwach członkowskich Unii Europejskiej:
 - Austrii,
 - Belgii,
 - Cyprze,
 - Czechach,
 - Danii (z wyjątkiem Grenlandii i Wysp Faro),
 - Estonii,
 - Finlandii,
 - Francji (także na obszarze Reunion, Martyniki, Gwadelupy i Gujany Francuskiej),
 - Grecji,
 - Hiszpanii,
 - Irlandii,
 - Litwie,
 - Luksemburgu,
 - Łotwie,
 - Malcie,
 - Niemczech,
 - Holandii,
 - Polsce,
 - Portugalii (w tym na Maderze i Azorach),
 - Słowacji,
 - Słowenii,
 - Szwecji,
 - Węgrzech,
 - Wielkiej Brytanii (obowiązują na Gibraltarze, natomiast nie obowiązują na Wyspie Man i Wyspach Normandzkich),
- państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (powstał w 1994 r. obejmuje kraje „piętnastki” oraz państwa, które podpisały z nimi umowę o swobodnym przepływie towarów, usług, osób i kapitału) – Islandii, Lichtensteinie i Norwegii
- w Szwajcarii (tu zasady koordynacji odnoszą się tylko do starych krajów Wspólnoty)

Jeśli jesteś:

pracownikiem – zatrudnionym na umowę o pracę, umowę zlecenie lub agencyjną, przygranicznym lub sezonowym, osobą prowadzącą działalność na własny rachunek, rolnikiem, emerytem lub rencistą, bezrobotnym, urzędnikiem, studentem, duchownym, funkcjonariuszem, żołnierzem, bezrobotnym – te rozporządzenia są dla Ciebie podstawową regulacją, na którą możesz się powoływać.

2. Zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

W UE obowiązują zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Oznacza to, że choć każdy kraj członkowski ma własne przepisy dotyczące zabezpieczenia społecznego, obowiązują także przepisy nadrzędne, chroniące interesy każdego obywatela UE.

Do zasad tych należą:

zasada równego traktowania – obywatele państw członkowskich podlegają obowiązkowi i prawom każdego państwa Unii tak samo jak obywatele tego państwa. Oznacza to, że np. Polak ubiegający się o emeryturę lub rentę we Francji, powinien przy ustalaniu prawa do świadczeń, ich wysokości czy wypłaty, być traktowany przez instytucję francuską tak samo jak obywatele francuscy, niezależnie od tego, w którym państwie członkowskim mieszka,

zasada jednego ustawodawstwa – podlegasz przepisom tylko jednego kraju, a nie dwóch czy trzech jednocześnie,

zasada zachowania praw nabytych lub eksportu świadczeń – jeśli przysługują ci np. emeryturę w jednym państwie, możesz zamieszkać w innym, nie tracąc prawa do świadczeń. Zostaną one przesłane do miejsca twego aktualnego zamieszkania,

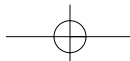
zasada sumowania okresów ubezpieczenia, zatrudnienia lub zamieszkania – jeśli w jednym kraju masz za krótki okres ubezpieczenia, by mieć prawo do świadczeń, zostanie ci uwzględnione zatrudnienie, ubezpieczenie lub zamieszkanie przebyte w innych krajach, jeśli takie okresy wymagane są do nabycia prawa do świadczeń. Obowiązuje nawet wtedy, gdy mieszkasz w innym państwie, a inne – wypłaca ci świadczenie.

Oprócz tego szczególnie ważną dla ciebie zasadą, wynikającą z zasady stosowania jednego ustawodawstwa, jest:

zasada miejsca pracy – podlegasz ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu w państwie, gdzie pracujesz. Od tej zasady są wyjątki, np. jeśli jesteś pracownikiem oddelegowanym do pracy w innym państwie na mniej niż 12 miesięcy – podlegasz prawu kraju, w którym działa firma, która cię oddelegowała.

Świadczenia, których dotyczą zasady koordynacji to:

emerytury, renty inwalidzkie, renty rodzinne, świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, świadczenia rodzinne, macierzyńskie, chorobowe, świadczenia dla osób bezrobotnych, usługi medyczne.

3. Jak to jest w Polsce?

Polskie prawo przewiduje ubezpieczenia obowiązkowe oraz dobrowolne, a także możliwość kontynuowania ubezpieczeń. Wszystkie niemal grupy zawodowe zostały objęte obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym, natomiast nie wszystkie podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu wypadkowemu i chorobowemu.

Obowiązkowo muszą być odprowadzane składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe, jeśli jesteś pracownikiem (nie dotyczy to prokuratorów), pracujesz chałupniczo, jesteś członkiem rolniczej spółdzielni, pracujesz na własny rachunek lub współpracujesz z taką osobą, jesteś parlamentarzystą, pobierasz zasiłek dla bezrobotnych, jesteś duchownym, przebywasz na urlopie wychowawczym lub pobierasz zasiłek macierzyński, opiekujesz się ciężko chorym członkiem rodziny.

Za pracownika uważa się w świetle ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych także osobę, która wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia lub agencyjnej oraz umowy o dzieło, jeśli zawarła taką umowę z pracodawcą, który zatrudnia ją także na podstawie umowy o pracę. Jeżeli jesteś zatrudniony, to składki odprowadza twój pracodawca, a jeśli pracujesz na własny rachunek – ty sam.

Dobrowolnie możesz odprowadzać składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, jeśli jesteś m. in: studentem, uczysz się w seminarium duchownym, robisz doktorat, pracujesz za granicą i w firmach zagranicznych na terenie Polski, opiekujesz się członkiem rodziny, który dostaje zasiłek pielęgnacyjny, jesteś małżonkiem pracownika skierowanego do pracy w przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, stałych przedstawicielstwach przy ONZ i misjach specjalnych za granicą, w ośrodkach informacji i kultury za granicą. Szczegółowo uprawnionych do dobrowolnego ubezpieczenia emerytalno – rentowego wymienia ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych.

Obowiązkowo musisz mieć opłacone składki na ubezpieczenie chorobowe, jeśli jesteś pracownikiem, członkiem spółdzielni rolniczej. Składki płaci twój pracodawca.

Dobrowolnie – jeśli wykonujesz pracę nakładczą, zawarłeś umowę zlecenie, umowę agencyjną, pracujesz na własny rachunek, jesteś duchownym.

Obowiązkowo muszą być odprowadzane składki na ubezpieczenie wypadkowe w przypadku pracowników, członków spółdzielni rolniczych, prowadzących własną działalność lub ich współpracowników, parlamentarzystów, duchownych, osób odbywających służbę zastępczą.

P R Z Y K Ł A D :

Pani Kowalska, na podstawie wpisu do ewidencji prowadzi biuro rachunkowe. Obowiązkowo podlega ona ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu oraz wypadkowemu z tytułu tej działalności. Dobrowolnie podlega natomiast ubezpieczeniu chorobowemu. Jeżeli zdecyduje się na ubezpieczenie dobrowolne, składki na wszystkie rodzaje ubezpieczeń pani Kowalska opłaca sama.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Nowak ma ustalone prawo do renty. Firma komputerowa zatrudniła go na podstawie umowy o pracę. Pan Nowak podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu, mimo iż ma prawo do renty. Składki na te ubezpieczenia odprowadza jego pracodawca.

Co oznacza kontynuowanie ubezpieczeń emerytalnego i rentowych? W przepisach polskich istnieje możliwość kontynuowania na własne życzenie ubezpieczenia emerytalno – rentowego przez osoby, w przypadku których ustala obowiązkowe ubezpieczenie. Prawo to przysługuje im

pod warunkiem, że zgłoszą wniosek o objęcie tymi ubezpieczeniami w ciągu 30 dni od dnia ustania obowiązkowego ubezpieczenia emerytalno-rentowego. Takie osoby opłacają składki same.

P R Z Y K Ł A D :

6

Pan Józwik wykonywał pracę na podstawie umowy zlecenia w okresie od 1 do 31 października. Był to dla niego jedyny tytuł ubezpieczeń. Był obowiązkowo objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi. Po ustaniu ubezpieczeń z powodu zakończenia pracy na podstawie umowy zlecenia, może dobrowolnie kontynuować ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Kontynuować ubezpieczenie mogą także osoby, które objęte były ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi na własny wniosek, ponieważ ubezpieczyły się dobrowolnie jako obywatele polscy, zatrudnieni za granicą w podmiotach zagranicznych oraz obywatele polscy, którzy wykonywali pracę w firmach zagranicznych działających w Polsce, jeżeli nie posiadały one swojej siedziby ani przedstawicielstwa w naszym kraju.

U W A G A !

!

Kontynuować można tylko ubezpieczenia emerytalne i rentowe, nie chorobowe i wypadkowe.

Zbieg ubezpieczeń społecznych

Niektóre osoby spełniają warunki do podlegania ubezpieczeniom społecznym z kilku tytułów, bo np. w jednej firmie pracują, w innej świadczą usługi na podstawie umowy o dzieło. Od jakich dochodów w takich wypadkach muszą być opłacane składki, od jakich na własne życzenie lub wcale?

1. jeśli jesteś pracownikiem i jednocześnie zawarłeś umowę zlecenie z inną firmą – twój pracodawca odprowadza obowiązkowo składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe od dochodów z umowy o pracę, dobrowolnie możesz sam odprowadzać składki od umowy zlecenia.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Kowalski jest zatrudniony jako pracownik. Dodatkowo zawiera umowę zlecenie z inną firmą na 2 miesiące. Umowa będzie wykonywana w siedzibie prowadzenia działalności zleceniodawcy. Pan Kowalski jest objęty:

6

obowiązkowo ubezpieczeniem społecznym z tytułu stosunku pracy, na swój wniosek może być objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu wykonywania umowy zlecenia. W przypadku objęcia dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi będzie podlegać obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu. Nie będzie natomiast mógł przystąpić do ubezpieczenia chorobowego.

2. jeśli jesteś zatrudniony na podstawie umowy o pracę i jednocześnie prowadzisz działalność gospodarczą – twój pracodawca obowiązkowo odprowadza składki od umowy o pracę (jeśli twoje zarobki są wyższe niż minimalne wynagrodzenie), dobrowolnie – opłacasz składki od działalności gospodarczej.

P R Z Y K Ł A D :

6

Pan Nowak jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę w firmie budowlanej. Zarabia 1200 zł, a więc więcej niż wynosi minimalne wynagrodzenie. Prowadzi także działalność na własny rachunek – ma firmę remontową. Z tytułu pracy podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalno-rentowym, wypadkowemu i chorobowemu. Dobrowolnie – z tytułu działalności – ubezpieczeniom emerytalno-rentowym. Jeśli się ubezpieczy dobrowolnie – będzie podlegać obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu.

Nie będzie natomiast mógł podlegać ubezpieczeniu chorobowemu.

3. jeśli prowadzisz kilka rodzajów działalności gospodarczej, jesteś objęty obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z jednego wybranego przez siebie rodzaju działalności.

4. jeśli jesteś zatrudniony na etacie, jednocześnie z tą samą firmą zawarłeś umowę zlecenie lub umowę o dzieło – pracodawca będzie odprowadzał składki od przychodu ze wszystkich rodzajów umów.

5. jeśli zawrzesz umowy zlecenia z dwoma firmami – składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe twój zleceniodawca odprowadza tylko od jednej umowy.

P R Z Y K Ł A D :

6

Pani Ziolo zawarła umowę zlecenie na tłumaczenie dokumentów jednocześnie z dwoma firmami. Tylko jeden zleceniodawca odprowadza składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe. Pani Ziolo może ubezpieczyć się dobrowolnie z tytułu drugiej umowy zlecenia.

Wysokość składek na ubezpieczenia społeczne

Stopa procentowa składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe i chorobowe jest jednakowa dla wszystkich ubezpieczonych, bez względu na tytuł ubezpieczeń. Wysokość składek na ubezpieczenie wypadkowe jest zróżnicowana.

Ubezpieczenie emerytalne	19,52%	Pracodawca	9,76%
		Pracownik	9,76%
Ubezpieczenia rentowe	13%	Pracodawca	6,5%
		Pracownik	6,5%
Ubezpieczenie chorobowe	2,45%		
Ubezpieczenie wypadkowe	0,97% – 3,86%		

Za osoby, które przystąpiły do otwartego funduszu emerytalnego, ZUS przekazuje do funduszu część składki na ubezpieczenie emerytalne wynoszącą 7,3% podstawy wymiaru składki.

Składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

Opłacanie składki na Fundusz Pracy uprawnia cię do zasiłku dla bezrobotnych. Składkę – za okres trwania obowiązkowego ubezpieczenia emerytalno-rentowego, opłacają pracodawcy z własnych środków za swoich pracowników, prowadzący działalność za siebie, rolnicze spółdzielnie produkcyjne za swoich członków. Jej wysokość wynosi 2,45 proc. podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Wysokość składki na FGŚP, którą określa ustawa budżetowa, wynosi aktualnie 0,15 proc. wynagrodzenia pracownika stanowiącego podstawę wymiaru składek emerytalno-rentowych. Do jej opłacania z wla-

snych środków zobowiązane są osoby pracujące na własny rachunek. Nie obowiązuje w przypadku dobrowolnego ubezpieczenia emerytalno-rentowego.

Gdy pracujesz u zagranicznego pracodawcy

Pracodawcy zagraniczni, z siedzibą lub z przedstawicielstwem w Polsce, zatrudniający pracowników, płacą składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, tak samo jak polscy przedsiębiorcy.

Od 1 maja 2004 r. także pracodawcy zagraniczni z państw członkowskich Unii, nieposiadający w Polsce siedziby ani przedstawicielstwa, z tytułu zatrudniania tu pracowników są zobowiązani do wypełniania obowiązków płatnika składek.

Mogą oni zawrzeć z pracownikiem lub osobą świadczącą pracę umowę, na podstawie której pracownik ten przejmie obowiązki pracodawcy w zakresie ubezpieczeń społecznych, tj. obowiązek zgłoszenia do ubezpieczeń, rozliczania oraz opłacania składek na własne ubezpieczenia, w zastępstwie pracodawcy.

Ubezpieczenie zdrowotne

Obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają pracownicy, rolnicy i ich domownicy, osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby z nimi współpracujące, chałupnicy, osoby, które zawarły umowę agencyjną, umowę zlecenie, duchowni, członkowie rolniczych spółdzielni i członkowie ich rodzin, żołnierze, policjanci, funkcjonariusze, posłowie, sędziowie i prokuratorzy, emeryci i renciści.

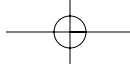
Składka wynosi obecnie 8,50 proc. Z tego 0,75 proc. obciąża przychód zatrudnionego ubezpieczonego, a 7,75 proc. jest pokrywana z zaliczki na podatek dochodowy.

W przypadku, gdy uzyskujesz przychody z więcej niż jednego źródła, składka opłacana jest z każdego z tych tytułów odrębnie.

Jeżeli prowadzisz działalność gospodarczą i uzyskujesz przychody z więcej niż jednego rodzaju działalności, opłacasz składkę od każdego rodzaju działalności.

Co roku składka podnoszona jest o 0,25 proc. podstawy wymiaru aż osiągnie pułap 9 procent.

4. Jak to jest w Unii Europejskiej?

Gdy zawierasz umowę o pracę w Polsce lub z zagranicznym pracodawcą – on opłaca za ciebie składkę na ubezpieczenie – do ZUS lub odpowiednika tej instytucji, w kraju, w którym znalazłeś pracę.

Jeśli pracujesz na własny rachunek lub ubezpieczasz się dobrowolnie – musisz opłacać składki sam, w takim wymiarze, jaki przewiduje ustawodawstwo danego kraju.

Adresy zagranicznych odpowiedników ZUS lub KRUS poznasz w Ministerstwie Polityki Społecznej w Departamencie Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego, w zajmujących się koordynacją departamentach w centralach ZUS i KRUS oraz w urzędach wojewódzkich.

Przypomnijmy, że w krajach UE obowiązuje zasada ustawodawstwa miejsca pracy (*lex loci laboris*)

Oznacza to, że:

- pracownik lub pracujący na własny rachunek na terytorium państwa członkowskiego podlega ustawodawstwu tego państwa, nawet jeśli mieszka na terytorium innego lub jeżeli przedsiębiorstwo ma siedzibę na terytorium innego państwa. Tak więc składki na ubezpieczenie muszą być odprowadzane w kraju, w którym wykonujesz pracę lub prowadzisz działalność.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Kowalski mieszka w Polsce. Jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę w Czechach. Podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu w Czechach, pomimo że zamieszkuje w Polsce.

- marynarz – podlega ustawodawstwu tego państwa, pod którego banderą pływa statek. Jest to tzw. prawo bandery.

Wyjątek: polscy marynarze pływający pod banderą norweską podlegają ustawodawstwu polskiemu. A osoby nie należące do załogi statku, pracujące natomiast w portach na pokładach statków innych państw członkowskich – podlegają ustawodawstwu państwa, w którym znajduje się port.

- urzędnicy państwowi podlegają ustawodawstwu państwa członkowskiego, którego administracja ich zatrudnia.

P R Z Y K Ł A D :

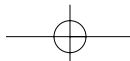
Pan Zieliński zostaje oddelegowany przez Ministerstwo Polityki Społecznej do pracy w niemieckim urzędzie zatrudnienia. Będzie nadal podlegał polskim ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu, bez względu na okres, na jaki będzie oddelegowany.

Artykuł 14 Rozporządzenia 1408/71 określa wyjątki od zasady *lex loci laboris*.

- Jeśli zostajesz oddelegowany przez firmę do pracy na terytorium innego państwa członkowskiego, opłacasz składki w pierwszym państwie członkowskim, pod warunkiem że okres oddelegowania nie przekracza 12 miesięcy. Inaczej mówiąc: podlegasz ustawodawstwu państwa, w którym mieści się siedziba firmy, która cię oddelegowała.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Kowalski jest zatrudniony i ubezpieczony w Polsce. Jego pracodawca wysłał go do pracy do Niemiec na 10 miesięcy. Pan Kowalski w dalszym ciągu podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu w Polsce (składki opłaca jego pracodawca), nie będzie zaś podlegał niemieckiemu ustawodawstwu.

Przepisy dotyczące delegowania nie obowiązują:

- jeżeli przedsiębiorstwo, do którego zostałeś oddelegowany, oddaje cię do dyspozycji innego przedsiębiorstwa w państwie, w którym ma siedzibę,
- jeżeli pracownik oddelegowany do państwa X jest w dyspozycji przedsiębiorstwa znajdującego się w państwie Y,
- zostałeś zatrudniony w państwie X po to, by przedsiębiorstwo znajdujące się w państwie Y wysłało cię do przedsiębiorstwa w państwie Z, W takich przypadkach opłacasz składki tam, gdzie pracujesz.

Jeśli pracujesz równocześnie na terytorium dwóch lub więcej państw UE

W artykuł 14 ust. 2 lit. a, b rozporządzenia 1408/71 podane zostały zasady ubezpieczenia pracowników, którzy wykonują równocześnie pracę na terytorium dwóch lub więcej państw członkowskich.

Jeśli:

- a) pracujesz na terytorium dwóch lub więcej państw członkowskich – składki są opłacane w państwie, w którym mieszkasz, jeżeli wykonujesz tu część swojej działalności lub jeżeli podlegasz kilku przedsiębiorstwom, które mają swoje siedziby na terytorium różnych państw.

Natomiast jeśli nie mieszkasz na terytorium państwa członkowskiego, gdzie pracujesz, składki są opłacane w państwie, w którym zatrudniająca cię przedsiębiorstwo ma siedzibę.

- b) wchodzisz w skład personelu międzynarodowego transportu drogowego lub personelu żeglującego, podlegasz ustawodawstwu państwa członkowskiego, na terytorium którego znajduje się siedziba zatrudniającego cię przedsiębiorstwa, chyba że:

- jesteś zatrudniony w oddziale lub w stałym przedstawicielstwie przedsiębiorstwa na terytorium państwa innego niż to, w którym to przedsiębiorstwo ma swoją siedzibę lub miejsce prowadzenia działalności – składki są opłacane w państwie, w którym jest oddział lub stałe przedstawicielstwo,
- jesteś zatrudniony w tzw. przeważającej mierze na terytorium państwa, w którym mieszkasz – składki są opłacane w tym państwie, nawet jeśli zatrudniająca cię przedsiębiorstwo nie posiada tu zarejestrowanej siedziby, oddziału ani stałego przedstawicielstwa.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Nowak mieszka i pracuje w Polsce. Pracuje także dla firmy w Czechach. Większość pracy wykonuje dla firmy polskiej, zaś 2 dni w tygodniu dla firmy w Czechach. Z uwagi na zatrudnienie i zamieszkanie w Polsce, wobec niego będzie miało zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne będzie odprowadzał zarówno polski pracodawca jak i czeski pracodawca – do Polski.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Kowalski zatrudniony jest w Polsce i tu mieszka. Równocześnie wykonuje pracę na podstawie umowy o pracę na terenie Niemiec. Do pracownika będą miały zastosowanie polskie przepisy. Składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne będzie odprowadzał polski i niemiecki pracodawca – do Polski.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Zieliński mieszka i wykonuje w Polsce pracę na podstawie umowy o pracę. Równocześnie w Austrii wykonuje pracę na podstawie umowy o pracę. Wobec niego będą miały zastosowanie polskie przepisy. Zarówno pracodawca polski jak i pracodawca austriacki będzie odprowadzał składki na ubezpieczenie do ZUS.

Jeśli pracujesz i prowadzisz działalność gospodarczą za granicą

- Jeśli prowadzisz działalność na własny rachunek na terytorium jednego państwa, a pracujesz w ramach tej działalności na terenie innego państwa – podlegasz ustawodawstwu pierwszego z nich, pod warunkiem że okres tej pracy nie przekracza 12 miesięcy (ten okres można wydłużyć o kolejne 12 miesięcy).

Jak widać – dla osób prowadzących działalność na własny rachunek, które zwykle wykonują działalność w jednym państwie członkowskim, a czasowo wykonują działalność na terytorium drugiego państwa (jest to tzw. przeniesienie działalności), stosuje się takie same zasady jak dla pracowników delegowanych.

- Jeśli prowadzisz działalność na własny rachunek na terytorium dwóch lub więcej państw – podlegasz ustawodawstwu państwa, w którym mieszkasz, jeżeli wykonujesz jakąkolwiek część swojej działalności na terytorium tego państwa. Jeżeli nie prowadzisz działalności na terytorium państwa, w którym mieszkasz, podlegasz ustawodawstwu państwa, w którym prowadzisz swoją podstawową działalność.

Podstawowa działalność to:

- miejsce, gdzie znajduje się stała siedziba lub stała działalność,
- w razie braku takiego miejsca – zwyczajowy charakter lub czas trwania działalności, liczba wykonywanych świadczeń oraz wielkość dochodów pochodzących z prowadzonej działalności.

PRZYKŁAD :

Pan Nowak ma wpis do ewidencji działalności gospodarczej w Polsce. Zajmuje się produkcją i montażem schodów drewnianych. Kilkanaście razy w roku wyjeżdża do Szwecji – montuje schody u swoich klientów. Podlega polskiemu ustawodawstwu – opłaca składki w ZUS.

PRZYKŁAD :

Pan Pawlak mieszka w Polsce i tu prowadzi działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej. Jednocześnie pracuje na własny rachunek w Austrii. Podlega polskiemu ustawodawstwu. Polskie przepisy stanowią, że osoba prowadząca kilka rodzajów działalności podlega ubezpieczeniom społecznym z jednego wybranego rodzaju działalności. Zatem sam będzie odprowadzać składki na ubezpieczenia społeczne z prowadzonej działalności gospodarczej oraz dwie składki na ubezpieczenie zdrowotne.

PRZYKŁAD :

Pan Ziolo prowadzi w Polsce gospodarstwo rolne i z tego tytułu podlega ubezpieczeniom społecznym jako rolnik. Równocześnie rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej w Czechach. Mamy do czynienia ze zbiegiem prowadzenia działalności na własny rachunek na terytorium dwóch państw członkowskich. Wobec pana Ziolo zastosowanie ma ustawodawstwo polskie. Według polskich przepisów rolnik i prowadzący działalność na własny rachunek ma prawo wyboru ubezpieczenia, pod warunkiem, że nieprzerwanie podlegał ubezpieczeniu rolniczemu przez co najmniej 3 lata. Jeżeli wybierze ubezpieczenie rolnicze, wówczas nie podlega ubezpieczeniom społecznym ani ubezpieczeniu zdrowotnemu z prowadzonej działalności na terytorium Czech. Jeżeli natomiast nie spełniła warunków bycia 3 lat w ubezpieczeniu rolniczym, obowiązkowo będzie podlegał ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu w Polsce z działalności gospodarczej, którą prowadzi na terenie Czech.

Podleganie ubezpieczeniu dwóch państw

Choć w UE obowiązuje zasada jednego ustawodawstwa – a więc opłacać składki tylko w jednym państwie – osoby zatrudnione w jednym kraju i prowadzące działalność na własny rachunek w drugim, mogą

w pewnych przypadkach zostać objęte ustawodawstwem dwóch państw członkowskich.

Reguły te zawiera Załącznik VII do rozporządzenia 1408/71.

U W A G A !

 Polska nie wprowadziła zapisu do tego załącznika. Oznacza to, że osoby jednocześnie wykonujące pracę za wynagrodzeniem za granicą i prowadzące działalność na własny rachunek w Polsce, nie będą objęte ustawodawstwem dwóch państw członkowskich. Wobec nich będzie miało zastosowanie ustawodawstwo miejsca wykonywania pracy za wynagrodzeniem.

W przypadku jakich państw występuje podleganie podwójnemu ubezpieczeniu, bo wprowadziły odpowiedni zapis do Załącznika VII?

- Prowadzenie działalności na własny rachunek w Belgii oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- Prowadzenie działalności na własny rachunek w Czechach oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- W odniesieniu do osób zamieszkałych w Danii, prowadzenie działalności na własny rachunek w Danii oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- W zakresie rolniczego systemu ubezpieczenia wypadkowego oraz systemu ubezpieczenia emerytalnego rolników: prowadzenie indywidualnej działalności rolniczej w Niemczech oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- W odniesieniu do osób zamieszkałych w Estonii, prowadzenie działalności na własny rachunek w Estonii oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- W zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego dla osób prowadzących działalność na własny rachunek: prowadzenie działalności na własny rachunek w Grecji oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- W odniesieniu do osób zamieszkałych w Hiszpanii, prowadzenie działalności na własny rachunek w Hiszpanii oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- Prowadzenie działalności na własny rachunek we Francji oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim, z wyjątkiem Luksemburga,
- Prowadzenie indywidualnej działalności rolniczej we Francji oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w Luksemburgu,
- Prowadzenie działalności na własny rachunek we Włoszech oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- W odniesieniu do osób zamieszkałych na Cyprze: prowadzenie działalności na własny rachunek na Cyprze oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- Prowadzenie działalności na własny rachunek na Malcie oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- Prowadzenie działalności na własny rachunek w Portugalii oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- W odniesieniu do osób zamieszkałych w Finlandii: prowadzenie działalności na własny rachunek w Finlandii oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- Prowadzenie działalności na własny rachunek w Słowacji oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,
- W odniesieniu do osób zamieszkałych w Szwecji: prowadzenie działalności na własny rachunek w Szwecji oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Nowak jest zatrudniony w Polsce na podstawie umowy o pracę. Jednocześnie prowadzi działalność na własny rachunek w Belgii. Wobec niego będzie miało zastosowanie zarówno polskie ustawodawstwo, jak i belgijskie, ponieważ Belgia wprowadziła zapis do Załącznika VII. Zatem w Polsce będzie podlegał ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu jako pracownik, natomiast w Belgii z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Pawlak ma gospodarstwo rolne w Polsce i tu zamieszkuje. Podejmuje równocześnie pracę na podstawie umowy o pracę w Szwecji. W świetle rozporządzenia 1408/71 podlega on tylko ustawodawstwu szwedzkiemu, bowiem zasada mówi, że ubezpieczony jesteś tam, gdzie wykonujesz pracę.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Kowalski prowadzi działalność artystyczną w Polsce, natomiast w Niemczech jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę. W tej sytuacji będzie miało zastosowanie tylko ustawodawstwo niemieckie. W Polsce z prowadzonej działalności jako artysta nie będzie podlegał ubezpieczeniom społecznym ani ubezpieczeniu zdrowotnemu.

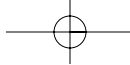
P R Z Y K Ł A D :

Pan Zieliński – menedżer dużej firmy międzynarodowej, wykonuje pracę w 3 państwach członkowskich: w Polsce, we Francji, w Holandii. Natomiast w Belgii prowadzi działalność na własny rachunek w przeważającym zakresie (70%) i w Wielkiej Brytanii (30%). Mieszka w Polsce. Badanie tej sytuacji trzeba zacząć od pogrupowania rodzajów działalności: praca wykonywana jest w Polsce, we Francji i w Holandii, a zatem z uwagi na zamieszkanie w Polsce, pan Zieliński będzie podlegał ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu w Polsce ze wszystkich

tych trzech zatrudnień, prowadzenie działalności na własny rachunek jest w Belgii i w Wielkiej Brytanii; z uwagi na to, że główna część działalności odbywa się w Belgii, z tytułu prowadzenia działalności na własny rachunek w obydwu tych państwach, właściwe jest ustawodawstwo belgijskie, ze względu na zbieg tytułów: w Polsce – praca i w Belgii – działalność na własny rachunek, oraz wobec belgijskiego zapisu w Załączniku VII do rozporządzenia 1408/71, obywatel polski podlega ustawodawstwu polskiemu z tytułu pracy (w Polsce, Francji i Holandii) i belgijskiemu z prowadzonej działalności na własny rachunek.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Ziętek mieszka w Polsce i tu jest zatrudniony jako pracownik. Jednocześnie w Szwecji prowadzi działalność na własny rachunek. Wobec zapisu Szwecji do Załącznika VII, będzie podlegał tylko ustawodawstwu polskiemu, bo zamieszkuje w Polsce. Polskie przepisy stanowią natomiast, że w przypadku bycia pracownikiem i równocześnie prowadząc działalność na własny rachunek, podlega się obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik (jeżeli podstawa wymiaru składki wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie), natomiast z działalności gospodarczej podlega się ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie, ale obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu. Zatem składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne będzie odprowadzał do ZUS polski pracodawca, a pan Ziętek musi sam odprowadzać składki na ubezpieczenie zdrowotne z działalności, którą prowadzi na terenie Szwecji.

III. Świadczenia w pigułce

Przestrzegasz opłacania składek w Polsce i każdym kraju, w którym byłeś zatrudniony lub prowadziłeś działalność gospodarczą. Do jakich świadczeń masz prawo?

1. Emerytura, renta inwalidzka, renta rodzinna, zasiłek pogrzebowy

Emerytura i renta inwalidzka jest przyznawana i wyliczana według przepisów każdego kraju, w którym pracowałeś.

Renta z tytułu wypadku przy pracy i choroby zawodowej przyznawana jest na podstawie ustawodawstwa tego państwa, w którym pracowałeś w momencie, gdy zdarzył się wypadek lub zachorowałeś.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Nowak był kucharzem. Pracował przez 20 lat w Polsce, potem wyjechał i po kolei pracował we Francji i w restauracji w Pradze. Gdy skończył 65 lat, wystąpił do swojego oddziału ZUS o emeryturę. ZUS zwróci się do instytucji ubezpieczeniowych we Francji i w Czechach z prośbą o potwierdzenie okresów, kiedy pan Nowak pracował i był ubezpieczony oraz o wyliczenie mu emerytury za przepracowany w każdym państwie okres uwzględniając cały staż pracy, czyli łącznie w Polsce, we Francji i w Czechach, choć pan Nowak ma wystarczający staż do uzyskania polskiej emerytury.

U W A G A !

Jeśli ulegniesz wypadkowi w pracy, w drodze do pracy lub z pracy w państwie innym niż to, w którym pracujesz – dostaniesz rentę wypadkową z kraju, gdzie pracujesz i jesteś ubezpieczony. Pamiętajmy, że każdy kraj Unii ma własne przepisy. A więc w niektórych renta będzie ci przysługiwać z ubezpieczenia wypadkowego, w innych – z chorobowego.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Nowak jest zatrudniony w polskiej firmie transportowej. Jako kierowca ciężarówki wozi towary po całej Europie. W Holandii uległ podczas pracy wypadkowi i stał się niezdolny do pracy. Ponieważ jest ubezpieczony w Polsce (jego pracodawca opłaca składki do ZUS), będzie się ubiegał o rentę z tytułu wypadku przy pracy w Polsce, a więc wniosek o świadczenie złoży w swoim oddziale ZUS.

Praca w każdym kraju unijnym liczy się do stażu potrzebnego do uzyskania emerytury lub renty – oczywiście, jeśli opłacane były składki. Jest to unijna zasada sumowania okresów ubezpieczenia i dotyczy zarówno pracowników, jak osób pracujących na własny rachunek. Jeśli za krótko pracowałeś w Polsce, ZUS doliczy ci okres opłacania składek na ubezpieczenie za granicą. Jeśli za krótko pracowałeś za granicą, odpowiednik ZUS za granicą doliczy ci okres ubezpieczenia w Polsce.

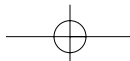
Jeśli pracowałeś w kilku krajach Unii, każde z tych państw uwzględni twoje okresy ubezpieczenia na ich terytorium i proporcjonalnie do nich wyliczy część emerytury.

Sumuje się:

1. czas opłacania składek, zatrudnienia lub pracy na własny rachunek oraz okresy nieskładkowe (w Polsce np. studia), jeśli są uznane przez ustawodawstwo państwa, w którym pracowałeś,
2. okresy zamieszkania, jeśli w jakimś państwie uprawniają do świadczeń (odpowiedni okres zamieszkania obowiązuje np. w Islandii, Holandii, Norwegii, Danii i Szwecji).

P R Z Y K Ł A D :

65-letni pan Kowalski złożył wniosek o emeryturę. Przepracował w Polsce 10 lat, w Niemczech – 8 lat, w Szwecji – 9 lat. Nie ma prawa do pol-

skiej emerytury na podstawie polskiego stażu pracy. Jednakże w tej sytuacji przy ustalaniu prawa do polskiej emerytury ZUS doliczy okresy ubezpieczenia w Niemczech i w Szwecji i przyzna prawo do emerytury uwzględniając nie 10, lecz 27 lat ubezpieczenia. Wysokość emerytury ZUS obliczy za 10 lat pracy, niemiecka instytucja – za 8 lat oraz szwedzka – za 9 lat pracy.

O prawo do emerytury, renty inwalidzkiej czy rodzinnej w krajach członkowskich, możesz się ubiegać wtedy, jeśli w którymś z nich byłeś ubezpieczony co najmniej rok. Jeśli w jakimś kraju pracowałeś krócej niż 1 rok, przy ustalaniu prawa do emerytury ten okres będzie doliczony do twojego ogólnego stażu pracy przez inne państwa, w których pracowałeś.

Jeśli pracowałeś w krajach UE przed przystąpieniem Polski do Wspólnoty, to prawdopodobnie nie zaliczono ci tej pracy do świadczenia, bo przed 1 maja 2004 r. Polska miała podpisane umowy tylko z kilkoma państwami członkowskimi UE. W rezultacie masz albo mniejsze świadczenie, albo nie masz do niego prawa, bo masz za krótki staż pracy.

Dzisiaj możesz wystąpić o ponowne ustalenie prawa do świadczenia lub ponownie przeliczenie otrzymywanego świadczenia, tak, by doliczono ci okresy pracy za granicą!

Jeśli pracujesz w Polsce i innych państwach, to przy ustalaniu prawa do polskich emerytur i rent, ZUS w pierwszej kolejności uwzględni okres opłacania składek w Polsce, a następnie w innych krajach, jeżeli od nich zależy przyznanie prawa do świadczeń lub wyższa wysokość świadczenia. W przypadku **renty rodzinnej** – świadczenia należącego się małżonkowi lub dzieciom zmarłego pracownika, przy ustalaniu prawa i obliczaniu polskiej renty rodzinnej – dla sieroty po osobie pracującej w Polsce i innych państwach unijnych, ZUS także uwzględni staż w innych państwach, jeżeli staż w Polsce jest niewystarczający do jej uzyskania.

U W A G A !

Świadczenie sieroce można otrzymywać tylko z jednego kraju! Jeśli wypłacane świadczenie po zmarłym rodzicu jest niższe niż świadczenie z innego kraju, gdzie był ubezpieczony, sierocie należy się wyrównanie do wyższej kwoty.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Kowalski pracował i był ubezpieczony w Polsce, w Niemczech i we Francji. Zachorował i zmarł. Do instytucji jakiego kraju ma się zwrócić jego córka, mieszkająca we Francji? Ustawodawstwo francuskie nie przewiduje renty rodzinnej dla sieroty, lecz zasiłek sierocy. Rentę natomiast przewiduje Polska i Niemcy. Córka pana Kowalskiego musi wystąpić o świadczenie sieroce do instytucji francuskiej, bo tam mieszka. Francja wypłaci zasiłek sierocy, natomiast Polska i Niemcy zawieszają prawo do renty rodzinnej. Ale gdyby wysokość francuskiego zasiłku sierociego była niższa niż wysokość polskiej lub niemieckiej renty rodzinnej, te państwa musiałyby wypłacać różnicę między zasiłkiem francuskim a rentą niemiecką lub polską.

Jeżeli pracownik lub osoba pracująca na własny rachunek umrze w innym kraju niż ten, w którym pracował, przyjmuje się, że zmarł w tym państwie, w którym był ubezpieczony i ono wypłaci **zasiłek pogrzebowy**. Jeśli emerytura lub renta była wypłacana z kilku państw, to i tak będzie można otrzymać tylko jeden zasiłek pogrzebowy.

U W A G A !

Jeśli zmarły był ubezpieczony jednocześnie w dwóch państwach (w jednym był zatrudniony jako pracownik najemny, a w drugim prowadził działalność gospodarczą na własny rachunek) i w obu tych państwach płacił składki na ubezpieczenie – wypłacone zostaną zasiłki pogrzebowe z obu państw.

2. Świadczenia w razie choroby lub macierzyństwa

Każde państwo UE ma świadczenia z tytułu choroby i macierzyństwa, które uzupełnią twój dochód, jeśli chorujesz, urodzisz dziecko lub wychowujesz dziecko niepełnosprawne i nie możesz w tym okresie zarabiać na życie.

Przysługuje ci w Polsce:

- wynagrodzenie na czas choroby, które wypłaca pracodawca,
- zasiłek chorobowy,
- świadczenie rehabilitacyjne,
- zasiłek wyrównawczy,
- zasiłek macierzyński,
- zasiłek opiekuńczy.

Rolnikom należy się:

- zasiłek chorobowy,
- zasiłek macierzyński.

Aby mieć prawo do świadczeń także musisz mieć określony okres ubezpieczenia – opłacania składek.

U W A G A !

Pamiętaj, że w Polsce ubezpieczenie chorobowe jest obowiązkowe dla pracowników, dobrowolne – dla osób prowadzących działalność gospodarczą. Prawo do zasiłku chorobowego lub wynagrodzenia za czas choroby przysługuje ci, jeśli podlegasz obowiązkowemu ubezpieczeniu chorobowemu – po upływie 30 dni od rozpoczęcia ubezpieczenia. Jeśli jesteś ubezpieczony dobrowolnie – zasiłek chorobowy przysługuje po upływie 180 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.

U W A G A !

Jeśli uległeś wypadkowi w pracy, zapadłeś na chorobę zawodową – świadczenia z tytułu choroby przysługują nawet wtedy, gdy nie masz wymaganego okresu ubezpieczenia!

Niektóre kraje – inaczej niż w Polsce – uzależniają prawo do świadczeń z tytułu choroby i macierzyństwa od tego, czy tam mieszkasz. Jednak zgodnie z nadrzędnymi przepisami wspólnotowymi, miejsce zamieszkania nie jest warunkiem przyznania świadczeń! Choć przyznaje je i wypłaca kraj, w którym jesteś ubezpieczony, to dostaniesz pieniądze także wtedy, gdy mieszkasz na stałe lub przebywasz w innym państwie niż to, w którym podlegasz ubezpieczeniu.

- Jeżeli mieszkasz i pracujesz np. w Polsce, lecz wyjeżdżasz do innego państwa leczyć się – dostaniesz świadczenia z Polski.
- Jeśli mieszkasz na stałe w kraju innym niż ten, w którym pracujesz – zasiłek wypłaci kraj, gdzie pracujesz, a nie mieszkasz na stałe.
- Jeżeli mieszkasz i pracujesz w jednym kraju, a oprócz tego pracujesz jeszcze w innym – dostaniesz świadczenie z kraju, w którym mieszkasz i pracujesz.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Kowalski mieszka i pracuje w Polsce. Jednocześnie jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę na Litwie. Z uwagi na zatrudnienie i zamieszkanie w Polsce, podlega polskiemu ustawodawstwu. Składki na ubezpieczenie społeczne będzie także odprowadzał litewski pracodawca do ZUS. Gdy pan Kowalski zachoruje, będzie miał prawo do zasiłku chorobowego zarówno z tytułu pracy wykonywanej w Polsce jak i na Litwie. Prawo do zasiłku z tytułu pracy wykonywanej w Polsce, ustali i zasiłek ten wypłaci jego oddział ZUS.

Natomiast prawo do zasiłku z tytułu pracy wykonywanej na Litwie, od której składka na ubezpieczenie jest pobierana w Polsce, ustali i zasiłek

ten wypłaci I Oddział ZUS, bo tam opłaca składki na ubezpieczenie chorobowe litewski pracodawca.

- Jeśli pracujesz jednocześnie na terytorium dwóch lub więcej państw członkowskich, lecz mieszkasz w innym – podlegasz ustawodawstwu państwa tam, gdzie mieszkasz na stałe.

W przypadku tych świadczeń także obowiązuje prawo sumowania.

Umożliwia ci ona przyznanie świadczeń, nawet jeśli w tym państwie masz za krótki staż lub zbyt krótko mieszkasz niż wymagają tego przepisy, a masz odpowiedni staż w kilku krajach.

W każdym państwie członkowskim obowiązuje różny okres pobierania świadczeń z tytułu choroby i macierzyństwa. Może się zdarzyć, że państwo, które przyzna ci zasiłek chorobowy, uwzględni okres pobierania tego samego świadczenia w innym kraju.

W przypadku polskich świadczeń zasada ta dotyczy tylko zasiłku chorobowego. Pracodawca lub oddział ZUS ustalając maksymalny okres, przez który będzie wypłacać ci zasiłek, może wziąć pod uwagę fakt, że brałeś zasiłek na tę samą chorobę w innym państwie, jeśli:

- chorujesz nieprzerwanie,
- przerwa między poprzednim a obecnym okresem niezdolności do pracy z powodu tej samej choroby nie przekroczyła 60 dni.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Nowak był zatrudniony w Czechach, potem wrócił do Polski i tu podjął pracę. Po miesiącu zachorował. Pan Nowak poinformował ZUS, że podczas pracy w Czechach też chorował na tę samą chorobę i brał zasiłek przez 80 dni. Oddział ZUS na prośbę polskiego pracodawcy wystąpił do czeskiej instytucji właściwej o podanie okresu wypłaty świadczeń z tytułu tej choroby.

Ponieważ pomiędzy okresami niezdolności do pracy w Czechach i w Polsce przerwa była krótsza niż 60 dni, pracodawca zaliczył do okresu zasiłkowego okres wypłaty zasiłku chorobowego w Czechach. W Polsce okres wypłacania zasiłku chorobowego wynosi 180 dni. Oznacza to, że w Polsce pan Nowak będzie pobierał zasiłek jeszcze przez 100 dni (bo $180 - 80 = 100$).

- Gdy ubezpieczony jesteś za granicą i występujesz o zasiłek – także mogą ci uwzględnić okres pobierania świadczeń w innym kraju, np. w Polsce.

Zgodnie ze wspólnotową zasadą niekumulowania świadczeń, nie możesz pobierać kilku takich samych świadczeń za ten sam okres obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego. Jeżeli np. pracujesz w dwóch państwach jednocześnie – świadczenie będzie ci się należało tylko z jednego.

3. Poszukiwanie pracy i bezrobocie

Przypomnijmy, że jeśli pracujesz na umowę o pracę, twój pracodawca musi – poza składkami emerytalno-rentowymi czy chorobowymi, odprowadzać także składki na Fundusz Pracy. To jeden z warunków, byś po utracie posady miał prawo do zasiłku.

Jeżeli w Polsce masz prawo do zasiłku dla bezrobotnych, należy ci się on także podczas poszukiwania pracy za granicą.

Zasiłek podczas poszukiwania pracy jest wypłacany maksymalnie przez trzy miesiące! Aby ten zasiłek uzyskać, przed wyjazdem, musisz:

- być zarejestrowany w powiatowym urzędzie pracy przynajmniej przez cztery tygodnie,
- uprzedzić wojewódzki urząd pracy oraz wystąpić o odpowiednie formularze,
- zarejestrować się w urzędzie pracy kraju, do którego przyjechałeś, najpóźniej w ciągu 7 dni od wyjazdu.

To oznacza, że jeżeli podróżujesz w poszukiwaniu pracy po kilku krajach unijnych, masz tylko 7 dni na przeniesienie się z jednego kraju do drugiego i zarejestrowanie się tam we właściwym urzędzie pracy – bo inaczej zasiłek będzie ci wypłacany dopiero od dnia, gdy się zarejestrujesz! Chyba, że przeszkodziło ci jakieś zdarzenie losowe – miałeś wypadek lub na lotnisku był strajk.

Jeśli nie możesz znaleźć pracy, lepiej wrócić do Polski przed upływem 3 miesięcy i zgłosić się w powiatowym urzędzie pracy, bo inaczej stracisz prawo do zasiłku!

Po powrocie do kraju możesz nadal pobierać zasiłek, o ile nie wyczerpałeś podczas pobytu za granicą całego okresu wypłaty świadczenia. Czas pobierania zasiłku za granicą także do tego limitu jest wliczany!

Jeśli wrócisz do Polski musisz przepracować co najmniej rok, aby nabyć prawo do nowego zasiłku. Wtedy znowu będziesz miał do niego prawo w kraju lub gdy ponownie wyjedziesz za granicę w poszukiwaniu pracy.

Gdy jesteś pracownikiem przygranicznym, a więc osobą zatrudnioną lub pracującą na własny rachunek w innym kraju niż ten, w którym mieszkasz na stałe i wracasz do domu co najmniej raz w tygodniu – otrzymujesz świadczenia w państwie, gdzie mieszkasz na stałe, a nie w ostatnim państwie, w którym straciłeś pracę.

To inaczej niż w przypadku pracowników lub osób pracujących na własny rachunek, prowadzących działalność i mieszkających za granicą – oni otrzymują świadczenia w kraju, gdzie ostatnio stracili pracę.

Podobnie traktowani są pracownicy oddelegowani do pracy w innym kraju Unii. To taka kategoria pracowników, których pracodawca wyznacza do pracy np. w filii firmy za granicą. Maksymalny okres oddelegowania wynosi 12 miesięcy. Przed upływem tego terminu pracodawca musi złożyć wniosek o jego przedłużenie.

- Pracownicy delegowani podlegają ustawodawstwu kraju, gdzie mieści się firma.
- Pracownicy sezonowi – podlegają ustawodawstwu kraju, w którym pracują.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Kowalski ma własną firmę w Krakowie. Działalność swoją prowadzi również w Czechach i na Słowacji. Największą część działalności prowadzi jednak na terenie Czech, w Polsce znikomą, a na Słowacji dopiero rozpoczyna działalność. W tej sytuacji pan Kowalski podlega prawu czeskiemu.

- marynarze – podlegają przepisom państwa, pod którego banderą pływają.

Jeśli tracisz pracę w jednym kraju UE, a nie podejmiesz jej gdzie indziej – obowiązuje cię ustawodawstwo państwa ostatniego zatrudnienia bez względu na to, jaki okres upłynął od utraty pracy. To państwo decyduje, czy masz prawo do zasiłku i w jakiej wysokości.

Prawo dotyczące warunków nabycia i wysokości zasiłków z tytułu bezrobocia w krajach unijnych jest zróżnicowane.

Wysokość zasiłku zależy od kilku czynników: wieku bezrobotnego, tego czy już dostawał zasiłek i przez jaki czas, czy i ile ma osób na utrzymaniu, sytuacji ekonomicznej bezrobotnego, tego jak długo pracował i czy opłacał składki. Na dodatek każdy kraj bierze pod uwagę inny staż pracy. Jednak zgodnie z prawem unijnym obowiązuje zasada sumowania okresów zatrudnienia lub ubezpieczenia. A to pozwala pracującym w UE czuć się bezpieczniej na wypadek gdyby stracili pracę.

Jeśli wymagany czas pracy i ubezpieczenia w Polsce, a także okres zatrudnienia i ubezpieczenia za granicą był zbyt krótki, byś miał prawo do zasiłku, sumowanie czyli dodanie do siebie lat i miesięcy pracy we wszystkich krajach Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego pozwala wydłużyć wymagany okres.

Oznacza to, że do okresu uprawniającego do zasiłku zalicza się także okresy zatrudnienia lub ubezpieczenia w innych państwach UE i EOG.

Sumowaniu podlegają wyłącznie okresy ubezpieczenia lub zatrudnienia w ramach stosunku pracy, czyli umowy o pracę. Zasada ta nie dotyczy więc osób pracujących na własny rachunek!

4. Świadczenia rodzinne

W Polsce świadczenia dla rodziny finansowane są z budżetu państwa, prawo do nich zależy od tego, w jakiej sytuacji znajduje się rodzina osoby, która występuje o świadczenie

Niektóre państwa członkowskie uzależniają prawo do świadczeń rodzinnych od tego, jak długo pracowałeś i byłeś ubezpieczony oraz czy mieszkasz lub jak długo mieszkasz na jego terytorium.

Świadczenia rodzinne są przyznawane nawet wówczas, gdy osoba uprawniona mieszka na terytorium innego państwa niż to państwo, które jest zobowiązane do świadczeń. Nawet jeśli nie mieszkasz w kraju, z którego dostajesz świadczenie – ono ci się należy.

Także wtedy, gdy twoja rodzina mieszka w innym państwie niż to, które przyznało świadczenia. Np. twoje dzieci mieszkają w Polsce, a ty pracujesz we Francji. Gdyby nie było tej możliwości, twoje dzieci musiałyby zamieszkać z tobą, a to przecież nie zawsze jest możliwe.

- Jesteś zatrudniony na umowę o pracę u zagranicznego pracodawcy lub prowadzisz za granicą działalność gospodarczą – podlegasz przepisom kraju, w którym pracujesz. Świadczenie rodzinne zostanie ci przyznane według kryteriów w nim obowiązujących. Nie ma znaczenia, czy twoja rodzina pozostała w kraju rodzinnym, czy mieszka z tobą.
- Twój pracodawca oddelegował cię do pracy za granicą – będziesz otrzymywał świadczenia rodzinne z Polski, ponieważ siedziba firmy mieści się w Polsce. Świadczenia rodzinne będzie ci wypłacał twój pracodawca lub oddział ZUS. Nie ma znaczenia, czy rodzina pozostała w kraju, czy mieszka z tobą.
- Jesteś osobą bezrobotną? Wcześniej pracowałeś za granicą i tam nabyłeś prawo do zasiłku z tytułu bezrobocia – podlegasz ustawodawstwu państwa, które wypłaca ci zasiłek. Nie ma znaczenia, w jakim kraju mieszka twoja rodzina.

Jeśli jednak wyjechałeś za granicę w poszukiwaniu pracy i otrzymujesz polski zasiłek dla bezrobotnych (przez 3 miesiące) – świadczenia rodzinne będzie ci wypłacała Polska.

- Jesteś emerytem lub rencistą, pracowałeś lub pracujesz za granicą i masz dzieci na utrzymaniu – masz prawo tylko do zasiłku rodzinnego oraz – w niektórych krajach unijnych – do dodatku do emerytury lub renty na utrzymanie dziecka.

U W A G A !

Jeśli w państwie, w którym mieszkają członkowie twojej rodziny, nie przysługuje ci zasiłek rodzinny – do wypłaty zobowiązane jest państwo, w którym byłeś ubezpieczony najdłużej. A jeśli i w tym państwie nie przysługuje – w kolejnym państwie, gdzie najdłużej byłeś ubezpieczony.

P R Z Y K Ł A D :

Pan Nowak otrzymuje emeryturę z Francji, Danii i Holandii. Najdłużej pracował we Francji, więc wystąpił o zasiłek rodzinny na utrzymanie dziecka do instytucji francuskiej. Tam uznano jednak, że zasiłek mu nie przysługuje, więc zwrócił się o to świadczenie do instytucji duńskiej. Gdyby i tam zasiłku nie otrzymał – mógłby już tylko starać się o świadczenie w Niemczech.

- Jesteś studentem i wychowujesz dziecko – podlegasz przepisom kraju, w którym się uczysz. Studiując w Polsce otrzymasz świadczenia rodzinne. Jednakże w niektórych państwach wymagane jest do przyznania świadczenia rodzinnego posiadanie odpowiedniego okresu pracy lub ubezpieczenia. Jeśli w takim państwie okres twojego ubezpieczenia jest zbyt krótki, można ci zliczyć wszystkie okresy pracy i ubezpieczenia w innych krajach unijnych. Cudzoziemiec studiujący w Polsce otrzyma świadczenia rodzinne, pod warunkiem, że przystąpi w Polsce do dobrowolnego ubezpieczenia emerytalno – rentowego.

- Sierota po pracowniku lub osobie pracującej na własny rachunek podlega przepisom państwa, w którym zmarły pracował.

Jeśli zmarły rodzic pracował w kilku krajach, sierota podlega albo przepisom kraju, w którym mieszka, albo kraju, w którym zmarły pracował najdłużej.

5. Opieka medyczna

Przepisy wspólnotowe dotyczące korzystania z opieki medycznej, gdy zachorujesz lub będziesz miał wypadek – są zbieżne z regułami korzystania z innych świadczeń zabezpieczenia społecznego.

Opieka medyczna za granicą przysługuje:

pracownikom (także przygranicznym, sezonowym i oddelegowanym) i osobom pracującym na własny rachunek oraz członkom ich rodzin,

emerytom i rencistom oraz ich rodzinom,

studentom i ich rodzinom,

bezrobotnym i ich rodzinom,

turystom.

Żeby jednak mieć prawo do świadczeń zdrowotnych – musisz być ubezpieczony w Polsce lub innym kraju unijnym.

Jeśli podlegasz ubezpieczeniu zdrowotnemu w którymś z krajów Unii (np. w Polsce), to możesz korzystać z opieki zdrowotnej w każdym kraju członkowskim. Nie każdy jednak ma prawo do takiego samego zakresu świadczeń medycznych. I tak:

- Jeśli jesteś pracownikiem lub pracujesz na własny rachunek – ty i twoja rodzina macie prawo do pełnego zakresu świadczeń zarówno w kraju, gdzie mieszkasz na stałe, jak i tam gdzie pracujesz. Tak samo, gdy jesteś pracownikiem sezonowym.

- Jeśli jesteś pracownikiem przygranicznym – należy ci się pełen zakres świadczeń w kraju pracy i zamieszkania. Twojej rodzinie – pełen zakres należy się tylko w kraju zamieszkania, a w kraju, gdzie pracujesz – mają prawo tylko do świadczeń tzw. niezbędnie koniecznych – czyli w razie wypadku i nagłego zachorowania, np. grypy czy zaziębienia.
- Jeśli jesteś marynarzem lub lotnikiem, czyli tzw. pracownikiem transportu międzynarodowego – podlegasz ubezpieczeniu w kraju bandery lub linii lotniczych. Masz tam prawo do pełnego zakresu świadczeń.
- Jeśli jesteś pracownikiem samochodowego transportu międzynarodowego – podlegasz ubezpieczeniu tego kraju, gdzie ma siedzibę twój pracodawca. I ty, i twoja rodzina, macie prawo do pełnego zakresu świadczeń.
- Jeśli jesteś pracownikiem oddelegowanym – podlegasz ubezpieczeniu kraju, w którym mieszkasz na stałe.
- Jeśli jesteś emerytem lub rencistą:
 - mieszkasz w innym państwie niż to, z którego otrzymujesz emeryturę – świadczenia zdrowotne należą się z kraju wypłacającego emeryturę lub rentę,
 - otrzymujesz emeryturę lub rentę z kilku krajów – to świadczenia zdrowotne dostajesz z kraju zamieszkania,
 - otrzymujesz emeryturę lub rentę z kilku krajów, lecz w żadnym z nich nie mieszkasz – podlegasz przepisom kraju, gdzie najdłużej podlegałeś ubezpieczeniu emerytalnemu.

Wszędzie należy ci się i członkom twojej rodziny (jeśli z tobą mieszkają) – pełen zakres świadczeń.

- Jeśli dopiero ubiegasz się o emeryturę lub rentę – uzyskujesz świadczenia zdrowotne z kraju zamieszkania.
- Jeśli jesteś bezrobotnym, szukającym pracy w kraju członkowskim – tobie i rodzinie należą się świadczenia z kraju, gdzie szukasz pracy. Pamiętaj jednak! Musisz:
 - podlegać ubezpieczeniu zdrowotnemu,
 - być zarejestrowany w powiatowym urzędzie pracy przez co najmniej 4 tygodnie,
 - pobierać zasiłek dla bezrobotnych.

Prawo do opieki zdrowotnej, jeśli szukasz pracy w innym państwie niż to które wypłaca zasiłek dla bezrobotnych, przysługuje ci tylko przez 3 miesiące, a więc na czas szukania zatrudnienia.

- Jeśli jesteś studentem – podlegasz polskiemu ubezpieczeniu zdrowotnemu. Masz prawo do pełnego zakresu świadczeń.
- Jeśli wyjechałeś turystycznie – podlegasz polskiemu ubezpieczeniu, masz prawo tylko do niezbędnych świadczeń w razie wypadku lub zachorowania.
- Jeśli wyjedziesz za granicę na okres porodu – nie masz prawa do świadczeń. Chyba że urodzisz przedwcześnie – masz prawo do świadczeń koniecznych.

IV. Spis potrzebnych instytucji

Instytucje odpowiedzialne za koordynację systemów zabezpieczenia społecznego

Właściwa władza

Minister Polityki Społecznej – w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa
Tel. (022) 661 10 00 (centrala)
<http://www.mps.gov.pl>

Departament Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego

ul. Gałczyńskiego 4
00-362 Warszawa
Tel. (022) 826 12 61
Tel./Fax. (022) 826 59 01

Minister Zdrowia – dla medycznych świadczeń rzeczowych

ul. Miodowa 15
00-923 Warszawa
Tel. (022) 634 96 00 (centrala)
<http://www.mz.gov.pl>

Instytucje łącznikowe

dla spraw związanych z pracą i świadczeniami dla osób bezrobotnych

Ministerstwo Gospodarki i Pracy

Departament Rynku Pracy
Zespół Prawa i Legislacji
00-349 Warszawa
ul. Tamka 1
Tel. (022) 693 50 00 (centrala)
<http://www.mgip.gov.pl>

dla medycznych świadczeń rzeczowych

Narodowy Fundusz Zdrowia

ul. Grójecka 186
02-390 Warszawa
Tel. (022) 572 60 00
Fax. (022) 572 63 33

dla świadczeń w razie choroby lub macierzyństwa

Centrala Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Departament Świadczeń Krótkoterminowych.
ul. Czerniakowska 16
00-701 Warszawa
Tel. (022) 840 09 22,
623 44 02
Fax. (022) 840 07 12

dla świadczeń rodzinnych**Ministerstwo Polityki Społecznej****Departament Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego**

ul. Gałczyńskiego 4
00-362 Warszawa
Tel. (022) 826 12 61
Tel./Fax. (022) 826 59 01

dla emerytur i rent**Zakład Ubezpieczeń Społecznych**

ul. Czerniakowska 16
00-701 Warszawa
Tel. (022) 623 30 00
Fax. (022) 840 26 32
<http://www.zus.pl>

Biuro Rent Zagranicznych

00-082 Warszawa
ul. Senatorska 10
Tel. (022) 826 05 53
Fax. (022) 827 40 09
e-mail: brz@zus.pl

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

ul. Aleje Niepodległości 190
00-608 Warszawa
Tel. (022) 825 83 84
Fax. (022) 825 95 97
<http://www.krus.gov.pl>

Biuro Świadczeń

Tel. (022) 825 91 60
Fax. (022) 825 99 34

Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – w zakresie świadczeń pieniężnych z zaopatrzenia emerytalnego dla żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy

ul. Pawińskiego 17/21
02-106 Warszawa
Tel. (022) 602 81 36, 602 81 92
Fax. (022) 825 49 79

Instytucje właściwe**dla kwestii związanych z pracą i świadczeniami dla osób bezrobotnych**

wojewódzkie urzędy pracy właściwe ze względu na miejsce zamieszkania lub czasowego pobytu, które są jednostką organizacyjną samorządu województwa

adresy na stronie – www.praca.gov.pl

dla medycznych świadczeń rzeczowych

Oddziały Narodowego Funduszu Zdrowia – www.nfz.gov.pl

dla osób mających polskie emerytury i renty inwalidzkie, ale stale zamieszkujących w innych krajach UE**Mazowiecki Oddział NFZ**

ul. Prosta 69
00-838 Warszawa
Tel. (022) 444 15 01, 444 15 02

dla świadczeń w razie choroby lub macierzyństwa

pracodawcy zobowiązani do wypłacania swoim pracownikom świadczeń w razie choroby i macierzyństwa,

oddziały ZUS – w odniesieniu do osób pracujących na własny rachunek, oraz pracowników tak zwanych „małych” przedsiębiorstw, czyli zatrudniających do 25 pracowników

oddziały KRUS – w odniesieniu do rolników

dla świadczeń rodzinnych

województwo dolnośląskie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
ul. Klimasa 46
50-515 Wrocław
Tel. (071) 334 56 46

województwo kujawsko-pomorskie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
ul. Słowackiego 114
87-100 Toruń
Tel. (056) 657 14 60

województwo lubelskie

Wydział Polityki Społecznej
ul. Lubomelska 1-3
20-072 Lublin
Tel. (081) 742 45 54

województwo lubuskie

Departament Spraw Społecznych Urzędu Marszałkowskiego
ul. Podgórna 7
65-057 Zielona Góra
Tel. (068) 325 50 69

województwo łódzkie

Regionalne Centrum Polityki Społecznej
ul. Solna 14
91-423 Łódź
Tel. (042) 663 34 60

województwo małopolskie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
ul. Radziwiłłowska 1
31-156 Kraków
Tel. (012) 426 90 00

województwo mazowieckie

Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 62 a
02-002 Warszawa
Tel. (022) 622 42 32

województwo opolskie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
ul. Głogowska 25 c
45-315 Opole
Tel. (077) 441 66 52

województwo podkarpackie

Departament Ochrony Zdrowia i Ubezpieczenia Społecznego
ul. Grunwaldzka 15
35-010 Rzeszów
Tel. (017) 850 17 60

województwo podlaskie

Departament Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego
ul. Kard. Stefana Wyszyńskiego 1
15-888 Białystok
Tel. (085) 749 75 90

województwo pomorskie

Departament Edukacji i Spraw Społecznych
ul. Okopowa 21/27
80-810 Gdańsk
Tel. (058) 326 15 61

województwo śląskie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
ul. Powstańców 41 a
40-024 Katowice
Tel. (032) 209 05 55

województwo świętokrzyskie

Departament Zdrowia i Polityki Społecznej
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Al. IX Wieków Kielce 3
25-516 Kielce
Tel. (041) 362 56 07

województwo

warmińsko-mazurskie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
ul. Emilii Plater 1
10-562 Olsztyn
Tel. (089) 521 26 96

województwo wielkopolskie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
ul. Piekary 14/15
61-713 Poznań
Tel. (061) 856 73 00

województwo

zachodniopomorskie

Wydział Polityki Społecznej
Departament Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego
ul. Starzyńskiego 2
70-506 Szczecin
Tel. (091) 485 45 89

dla emerytur i rent

Wszystkie oddziały ZUS, a także oddziały wytypowane:

Oddział ZUS w Łodzi – Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych – dla osób mających wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia, zamieszkałych: w Hiszpanii, w Portugalii, we Włoszech, w Grecji, na Cyprze lub na Malcie, oraz łączone okresy ubezpieczenia polskie i zagraniczne, w tym ostatnio przebyte: w Hiszpanii, w Portugalii, we Włoszech, w Grecji, na Cyprze lub na Malcie – niezależnie od państwa zamieszkania tych osób,

ul. Zamenhofa 2
90-431 Łódź
Tel. (042) 638 24 48, 638 29 31
Fax. (042) 638 24 59

Oddział ZUS w Nowym Sączu I Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych – dla osób posiadających wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia, zamieszkałych w Czechach lub na Słowacji lub łączone polskie i zagraniczne, w tym ostatnio przebyte w Czechach lub na Słowacji – niezależnie od państwa ich zamieszkania,

Oddział ZUS w Nowym Sączu
Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych I
ul. Węgierska 11
33-300 Nowy Sącz
Tel. (018) 443 78 48 w. 33 04
443 78 48 w. 33 08
443 78 48 w. 33 21
Fax. (018) 443 54 46 w. 32 00

Oddział ZUS w Nowym Sączu II Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych z siedzibą w Inspektoracie w Tarnowie – dla osób posiadających wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia, zamieszkałych: w Austrii,

w Lichtensteinie, w Słowenii, na Węgrzech, w Szwajcarii lub łączone, w tym ostatnio przebyte: w Austrii, w Lichtensteinie, w Słowenii, na Węgrzech, w Szwajcarii – niezależnie od państwa zamieszkania tych osób

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Oddział w Nowym Sączu
II Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych z siedzibą w Inspektoracie w Tarnowie
ul. Kościuszki 32
33-100 Tarnów
Tel. (014) 621 43 71 w. 306
621 43 71 w. 362
621 43 71 w. 458
621 43 71 w. 459
Fax. (014) 627 81 12 w. 464

Oddział ZUS w Opolu – Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych – dla osób posiadających wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia, zamieszkałych w Niemczech lub łączone, w tym ostatnio przebyte w Niemczech,

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Oddział w Opolu
Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych
ul. Wrocławska 24
45-701 Opole
Tel. (077) 451 15 40, 451 17 58

Oddział ZUS w Szczecinie – Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych – dla osób posiadających wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia, zamieszkałych: w Danii, w Finlandii, w Szwecji, w Norwegii, w Islandii, na Litwie, na Łotwie lub w Estonii lub łączone, w tym ostatnio przebyte: w Danii, w Finlandii, w Szwecji, w Norwegii, w Islandii, na Litwie, na Łotwie lub w Estonii,

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Oddział w Szczecinie
 Wydział Realizacji
 Umów Międzynarodowych
 ul. Matejki 22
 70-530 Szczecin
 Tel. (091) 459 65 24, 459 65 35, 459 69 28
 Fax. (091) 812 10 87

I Oddział ZUS w Warszawie – Centralne Biuro Obsługi Umów Międzynarodowych – dla osób posiadających wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia, zamieszkałych: w Belgii, we Francji, w Holandii, w Luksemburgu, w Irlandii lub w Wielkiej Brytanii lub łączone, w tym ostatnio przebyte: w Belgii, we Francji, w Holandii, w Luksemburgu, w Irlandii lub w Wielkiej Brytanii.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

I Oddział w Warszawie
 Centralne Biuro Obsługi
 Umów Międzynarodowych
 ul. Senatorska 10
 00-082 Warszawa
 Tel. (022) 538 29 13, 538 29 04, 827 36 46
 Fax. (022) 827 53 71, 538 29 67

Dla rolników:

Wszystkie oddziały KRUS, a także wytypowane oddziały:

Oddział Regionalny KRUS w Warszawie – polskie okresy ubezpieczenia osób zamieszkałych w Austrii, w Danii, w Finlandii, w Szwecji, w Norwegii i w Islandii lub łączone, w tym ostatnio przebyte w Austrii, w Danii, w Finlandii, w Szwecji, w Norwegii i w Islandii,

ul. Mińska 25
 03-808 Warszawa
 Tel. (022) 810 29 69, 810 30 06 do 09
 Fax. (022) 810 46 88
 e-mail: warszawa@krus.gov.pl

Oddział Regionalny KRUS w Tomaszowie Mazowieckim – wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia, zamieszkałych w Hiszpanii, w Portugalii, we Włoszech lub łączone, w tym ostatnio przebyte w Hiszpanii, w Portugalii, we Włoszech,

ul. Grota Roweckiego 38/40
 97-200 Tomaszów Mazowiecki
 Tel. (044) 724 28 04, 724 25 02
 Fax. (044) 724 63 17
 e-mail: tomaszowmazowiecki@krus.gov.pl

Oddział Regionalny KRUS w Częstochowie – polskie okresy ubezpieczenia, zamieszkałych we Francji, w Belgii, w Luksemburgu, w Holandii, w Lichtensteinie, w Szwajcarii lub łączone, w tym ostatnio przebyte we Francji, w Belgii, w Luksemburgu, w Holandii, w Lichtensteinie, w Szwajcarii,

ul. J. Korczaka 5
 42-200 Częstochowa
 Tel. (034) 366 97 70, 365 45 89, 365 56 74
 Fax. (034) 365 48 41
 e-mail: czestochowa@krus.gov.pl

Oddział Regionalny KRUS w Nowym Sączu – polskie okresy ubezpieczenia, zamieszkałych w Czechach, w Estonii, na Łotwie, na Węgrzech, w Słowenii, na Słowacji, na Litwie i łączone okresy ubezpieczenia polskie i zagraniczne, w tym ostatnio przebyte w Czechach, w Estonii, na Łotwie, na Węgrzech, w Słowenii, na Słowacji, na Litwie,

ul. Młyńska 8
33-300 Nowy Sącz
Tel. (018) 440 73 03 do 07
Fax. (018) 440 72 98
e-mail: nowysacz@krus.gov.pl

Oddział Regionalny KRUS w Poznaniu – polskie okresy, zamieszkałych w Wielkiej Brytanii, w Irlandii, w Grecji, na Malcie, na Cyprze lub łączone, w tym ostatnio przebyte w Wielkiej Brytanii, w Irlandii, w Grecji, na Malcie, na Cyprze,

ul. Św. Marcina 46/50
60-959 Poznań
Tel. (061) 852 50 13,
852 50 09
Fax. (061) 853 09 21
e-mail: poznan@krus.gov.pl

Oddział Regionalny KRUS w Ostrowie Wielkopolskim – polskie okresy zamieszkałych w Niemczech lub łączone, w tym ostatnio przebyte w Niemczech.

ul. Krotoszyńska 41
63-400 Ostrów Wielkopolski
Tel. (062) 736 70 72 do 73,
736 70 75
Fax. (062) 736 54 30
e-mail: ostrow@krus.gov.pl

Wojskowe Biuro Emerytalne w Warszawie dla żołnierzy zawodowych

ul. Złota 5
00-909 Warszawa
Tel. (022) 687 93 59

Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

ul. Pawińskiego 17/21
02-106 Warszawa
Tel. (022) 825 80 41
Fax. (022) 825 39 15

Biuro Emerytalne Służby Więziennej w Warszawie dla funkcjonariuszy Służby Więziennej:

ul. Rakowiecka 37 a
02-521 Warszawa
Tel./Fax. (022) 640 86 01,
640 86 02

Wydział IV do Spraw Sędziów i Prokuratorów w Stanie Spoczynku Departamentu Kadr Ministerstwa Sprawiedliwości w Warszawie

Ministerstwo Sprawiedliwości
Departament Kadr
Wydział ds. Sędziów i Prokuratorów w Stanie Spoczynku
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa
Tel. (022) 521 25 35,
521 28 03
Fax. (022) 521 25 35

I N F O R M A C J A

tel.: (0 22) 661 17 78

informator telefoniczny w języku polskim o instytucjach,
w których możesz spytać o koordynację systemów
zabezpieczenia społecznego w UE
(Linia czynna od 10 lipca 2005 r.)

tel.: (0 22) 661 17 79

informator telefoniczny w języku angielskim o instytucjach,
w których możesz spytać o koordynację systemów
zabezpieczenia społecznego w UE
(Linia czynna od 10 lipca 2005 r.)

http://www.mps.gov.pl/_koordynacja.php

serwer Ministerstwa Polityki
Społecznej na temat koordynacji systemów
zabezpieczenia społecznego w UE

ISBN 83-60259-03-8